

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Zalecenie Komisji w sprawie środków mających na celu przeciwdziałanie podrabianiu i poprawę egzekwowania praw własności intelektualnej

[C(2024) 1739 final]

(C/2025/119)

Sprawozdawca: **Bruno CHOIX**

Doradczyni	Stéphane LEGUAY (z ramienia sprawozdawcy)
Wniosek o opinię	Komisja Europejska, 29.7.2024
Podstawa prawna	Art. 292 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Dokumenty Komisji Europejskiej	C(2024) 1739 final Streszczenie
Odpowiednie cele zrównoważonego rozwoju	CEL 8 – Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	1.10.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.10.2024
Sesja plenarna nr	591
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	167/0/0

1. ZALECENIA

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje zalecenie Komisji Europejskiej i zaleca, co następuje:

1.1. *Zwiększyć wśród przedsiębiorstw świadomość w zakresie własności intelektualnej i walki z podrabianiem towarów.* EKES przyjmuje z zadowoleniem zalecenie Komisji Europejskiej. Zdaje sobie sprawę z tego, co już zrobiono na szczeblu europejskim w celu ochrony konsumentów i MŚP przed podrabianiem. Mamy tu na myśli publikację rozporządzenia europejskiego w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów rzemieślniczych i przemysłowych oraz rozporządzenia europejskiego w sprawie usług cyfrowych (aktu o usługach cyfrowych), mających zastosowanie do wszystkich platform internetowych od lutego 2024 r. Niektóre inicjatywy Komisji zawarte w zaleceniu są szczególnie pożądane, w szczególności te, które mają na celu zwiększenie zdolności MŚP do ochrony ich wartości niematerialnych, w tym przed kradzieżą w internecie, w szczególności poprzez podnoszenie świadomości przedsiębiorstw na temat własności intelektualnej i walki z podrabianiem towarów.

1.2. *Wzmocnić odstraszenie poprzez połączenie szerszego uwzględnienia odszkodowań cywilnych z sankcjami administracyjnymi i karnymi.* EKES uważa jednak, że można zrobić więcej, aby wesprzeć MŚP, zwłaszcza poprzez zagwarantowanie, że odszkodowania/rekompensaty w przypadku postępowań w sprawie podrabiania będą pokrywać w całości przeszłe, obecne i przyszłe szkody, a także poprzez zadbanie o to, by sankcje administracyjne i karne były wystarczająco odstraszające.

1.3. *Zmienić postrzeganie podrabiania towarów.* Należy zmienić postrzeganie podrabiania towarów przez liderów biznesu. W tym celu należy przeprowadzić kampanie informacyjne. Należy wysłuchać większej liczby świadectw przedsiębiorców, którzy zdołali zwalczyć podrabianie produktów dzięki prawom własności przemysłowej.

1.4. *Stworzyć ubezpieczenie od podrabiania.* Istotne byłoby stworzenie ogólnoeuropejskiego ubezpieczenia od podrabiania towarów. Systemy ubezpieczeniowe wskazują, że nie są w stanie oszacować wartości aktywów własności intelektualnej i w związku z tym nie są w stanie zaoferować specjalnej polisy ubezpieczeniowej, która nie byłaby zbyt kosztowna. Państwa członkowskie powinny zająć się tą kwestią wyceny aktywów, aby następnie współpracować z zakładami ubezpieczeń w celu stworzenia specjalnego ubezpieczenia.

1.5. *Nalożyć na dostawców platform internetowych obowiązek wprowadzenia jednego formularza zgłaszania nielegalnych treści.* EKES wzywa do wprowadzenia prostszych, szybszych i skuteczniejszych procedur zgłaszania i wycofywania ogłoszeń reklamowych dotyczących podrabianych towarów w internecie, w miarę możliwości w kontekście dyskusji na temat protokołu ustaleń Komisji Europejskiej między platformami a podmiotami, którym przysługują prawa. Reklamy te stanowią zagrożenie dla konsumentów; musimy być skuteczniejsi. Nadal pozostaje wiele do zrobienia, aby oczyścić internet z podrobionych towarów. EKES będzie monitorował, czy obowiązki określone w akcie o usługach cyfrowych mają rzeczywisty wpływ na podaż podrobionych towarów w internecie.

1.6. *Wzmocnić europejską współpracę w zakresie usuwania z wyników wyszukiwania stron internetowych oferujących podrobione towary.* EKES będzie monitorował wdrażanie zaleceń zawartych w europejskim zestawie narzędzi służących zwalczaniu podrabiania. Ich celem jest wzmocnienie europejskiej współpracy w zakresie usuwania z wyników wyszukiwania stron internetowych oferujących podrobione towary.

1.7. *Uznać podrabianie za priorytet dla Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) i Europolu.* EKES uważa, że podrabianie musi być priorytetem dla Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych i Europolu. Temat ten powinien również stanowić część priorytetów cyklu polityki unijnej (EMPACT⁽¹⁾).

1.8. *Systematycznie włączać kwestię podrabiania do rozmów dwustronnych i międzynarodowych.* EKES będzie zmuszony dokładnie sprawdzać, czy podrabianie towarów jest systematycznie włączane do umów handlowych zawieranych przez Europę z partnerami. Komitet będzie również czuwał nad monitorowaniem wdrażania tych umów.

2. WYJAŚNIENIA

Argumenty na poparcie zalecenia 1.1

2.1. Na szczeblu UE podrabianie jest powodem utraty ponad 800 tys. miejsc pracy i strat podatkowych w wysokości 16 mld EUR rocznie. Poza tym rośnie odsetek produktów stanowiących zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa obywateli. Produkty podrobione i pirackie są obecne we wszystkich sektorach i kategoriach produktów. W związku z tym wszystkie przedsiębiorstwa, w tym MŚP, które wykorzystują własność intelektualną w swoich modelach biznesowych, są narażone na ryzyko naruszenia praw własności intelektualnej. MŚP odgrywają ważną rolę w większości gospodarek. Wspólne sprawozdanie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) zatytułowane **„Ryzyko związane z nielegalnym handlem podrobionymi produktami dla małych i średnich przedsiębiorstw”** opublikowane 31 stycznia 2023 r. pokazuje, że MŚP, których własność intelektualna została naruszona, mają po pięciu latach o 34 % mniejsze szanse na przetrwanie. Ryzyko to jest szczególnie wysokie w przypadku niezależnych MŚP, które nie należą do dużej grupy, oraz dla MŚP dotkniętych naruszeniami patentów. 40 % MŚP zgłasza, że nie monitoruje swoich rynków w celu wykrywania naruszeń ich praw. W wykrywaniu fałszerstw polegają one wyłącznie na informacjach zwrotnych od klientów lub partnerów biznesowych.

2.2. We Francji niedawna ankieta biznesowa przeprowadzona przez Konfederację MŚP (CPME) we współpracy z Krajowym Instytutem Własności Intelektualnej (INPI)⁽²⁾ w okresie od końca lutego do końca kwietnia 2023 r., zawierała część poświęconą podrabianiu towarów. Wynika z niej, że 70 % respondentów nie podejmuje żadnych działań w celu ochrony wartości niematerialnych i innowacji. Podano cztery powody: przedsiębiorstwo nie dostrzega korzyści, nie ma wystarczającej wiedzy na temat praw własności intelektualnej, przedsiębiorstwo nie czuje się zainteresowane lub warunki rejestracji nie zostały spełnione. MŚP wydają się zupełnie nieświadome środków, jakie należy podjąć w przypadku kopiowania ich produktów. Potrzebne są lepsze informacje na temat środków i sposobów prowadzenia działań obronnych w przypadku podrabiania towarów.

⁽¹⁾ Europejska multidyscyplinarna platforma przeciwko zagrożeniom przestępstwami — https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en.

⁽²⁾ <https://www.cpme.fr/publications/enquetes>.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.2

2.3. Według tego samego francuskiego badania CPME-INPI obawa przed niskim odszkodowaniem zniechęca zbyt wiele przedsiębiorstw, które padły ofiarą podrabiania towarów. Tylko 26 % przedsiębiorstw, które uważają się za ofiary podrabiania, wnosi sprawę do sądu.

2.4. Reakcje obronne:

44 % przedsiębiorstw, które doświadczyły naruszenia, zgłosiło, że nie wprowadziło żadnych środków z następujących powodów:

- nieznaną ilość środków, które należy podjąć: 33 %;
- niskie prawdopodobieństwo uzyskania odszkodowania: 31 %;
- zbyt długa procedura sądowa: 24 %;
- zbyt wysokie koszty sądowe: 17 %;
- obawa przed przegraniem sprawy: 7 %;
- ujawnianie informacji poufnych: 1 %.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.3

2.5. Przedsiębiorcy uważają nie tylko, że w przypadku wytoczenia sprawy o podrabianie otrzymają niewielkie odszkodowanie, ale często także, że bycie ofiarą podrabiania towarów zaszkodzi ich reputacji. Musimy zmienić to postrzeganie. Wydaje się, że przedsiębiorstwa obawiają się o swój wizerunek. Trzeba je przekonać, że można się bronić – że będzie to skuteczne i nie zaszkodzi przedsiębiorstwu. Priorytetem jest uświadomienie przedsiębiorstwom zakresu ich wartości niematerialnych oraz potrzeba ich ochrony w celu ich maksymalizacji. W przypadku naruszenia jednego z aktywów, firmy mają wiele do stracenia. Trzeba je edukować, aby były proaktywne i przewidywały wszystkie problemy.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.4

2.6. MŚP uważają, że procedury są zbyt długie i zbyt kosztowne. Jeżeli można wykupić ubezpieczenie od kradzieży, możliwe powinno być również wykupienie ubezpieczenia od fałszerstw, czyli kradzieży wartości niematerialnych. Podrabianie naraża przedsiębiorstwo na różne koszty finansowe, takie jak:

- utrata dochodów (opłat, obrotu itp.). Ponadto sama wartość aktywów przedsiębiorstwa zmaleje, co będzie miało znaczenie, jeżeli to prawo własności przemysłowej jest ujęte w bilansie przedsiębiorstwa;
- koszty związane z przeciwdziałaniem podrabianiu towarów, w tym procedurami pozasądowego rozstrzygnięcia sporów, i uzyskaniem uznania praw własności przemysłowej (?) przedsiębiorstwa oraz odszkodowania. Koszty finansowe, w szczególności koszty adwokatów, zależą od charakteru danego prawa, ale również od terytorialnego zakresu podrabiania towarów, ponieważ czasami trzeba prowadzić postępowania w różnych krajach. Czasami w grę wchodzi również złożoność techniczna, w szczególności w odniesieniu do patentów i wymaganych ekspertyz technicznych (pomoc prawników zajmujących się patentami i znakami towarowymi).

2.7. Należy również wziąć pod uwagę przypadki, w których przedsiębiorstwo narusza prawa własności intelektualnej należące do osób trzecich. Mogą istnieć długotrwałe i kosztowne procedury ustalania, kto jest pierwszym twórcą, wynalazcą lub uprawnionym podmiotem praw autorskich. Przedsiębiorstwo narażone na ryzyko podrabiania towarów może być zainteresowane ubezpieczeniem, aby: 1) pokryć koszty postępowania sądowego i procedur pozasądowego rozstrzygnięcia sporów; 2) w razie potrzeby pokryć koszt zaprzestania działalności.

(?) Dokładniej rzecz ujmując, przedmiotem własności przemysłowej jest ochrona i wartość wynalazków, innowacji i wytworów. Własność intelektualna obejmuje własność przemysłową, literacką i artystyczną.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.5

2.8. Należy poczynić postępy w niektórych obszarach, aby skutecznie ułatwić zadanie podmiotom praw, w szczególności poprzez uproszczenie i harmonizację procedur zgłaszania i usuwania nielegalnych treści. Procedury te różnią się w zależności od platformy i poszczególnych krajów, a zdaniem przedsiębiorców są zbyt czasochłonne. Ponadto wiążą się one z kosztami finansowymi, w tym kosztami usługodawców. Istnieją również koszty ludzkie, ponieważ zajmują czas pracowników w przedsiębiorstwie. Przedsiębiorstwo musi wyznaczyć co najmniej jedną osobę w pełnym wymiarze czasu pracy w celu wypracowania dość skutecznej reakcji na sprzedaż podrabianych towarów. Na przykład pewne przedsiębiorstwo, które utworzyło niewielki zespół pracowników, aby zgłaszać podrobienia, twierdzi, że w ciągu jednego roku dokonało ponad 5 800 zgłoszeń na platformach i doprowadziło w ich wyniku do otwarcia ponad 30 konkretnych spraw (chodzi głównie o operatorów stron internetowych, których dostawcy znajdują się na tych platformach internetowych). Zgłoszenia te wymagały ponad 1 800 godzin pracy (wykonanych przez trzy osoby). Koszty tych zadań przekraczają 100 tys. EUR, z uwzględnieniem kosztów wynagrodzeń i honorariów adwokackich. Przedsiębiorstwa twierdzą, że jak dotąd odbijają się od ściany: niektóre platformy odrzucają prawników firm jako podmioty sygnalizujące, wymagają zatwierdzenia praw podmiotów sygnalizujących, zwracają się o wydanie orzeczeń sądowych, kwestionują właściwą formę powiadomienia, odrzucają argumenty marek, gdy sprawca naruszenia zniekształca lub zamazuje część fotografii podrobionego produktu itp. Wiele lat interwencji nie starcza, by usunąć podrobione towary z niektórych platform, które przedsiębiorstwa uważają za współników w fałszerstwie, ponieważ otrzymują one prowizję od tej sprzedaży. Odsetek przypadków odrzucenia zgłoszeń przez platformy może sięgać nawet 50 %.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.6

2.9. Należałoby działać skuteczniej wobec szybkiego ponownego pojawiania się podrobionych towarów na internetowych stronach handlowych poprzez zobowiązanie platform do wprowadzenia łatwego w użyciu i reaktywnego systemu ostrzegania.

2.10. Na przykład we Francji prawo do usunięcia strony z wyników wyszukiwania wykorzystano po raz pierwszy w 2021 r., kiedy usunięto platformę sprzedaży Wish. Konieczne jest, aby systemy zgłaszania, obecnie obowiązkowe na szczeblu europejskim, oraz działania zaufanych podmiotów sygnalizujących były w stanie zapobiec ciągłemu odradzaniu się ofert fałszerzy wkrótce po usunięciu objętych sankcjami stron internetowych. Fakt, że platforma Wish mogła zostać usunięta we Francji, nie oznacza, że pozostałe państwa członkowskie UE postąpiły tak samo.

2.11. Istnieje pewna automatyzacja procedury ostrzegania w odniesieniu do wycofywania produktów niebezpiecznych, ale jeśli chodzi o podrabianie lub nieprzestrzeganie przepisów, w przypadku braku zagrożenia usunięcie z wyników wyszukiwania prowadzi do prostej wymiany informacji na szczeblu grup roboczych UE i OECD. Każdy organ krajowy może przeprowadzać kontrole według własnych kryteriów i dojść do różnych wniosków. W takim przypadku produkt pozostaje dostępny za pośrednictwem innej platformy europejskiej.

2.12. Potrzebne byłyby zharmonizowane środki reagowania i ochrony na szczeblu UE, gdy organy krajowe stwierdzą, że dana platforma sprzedaje podrobione towary.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.7

2.13. Niestety zjawisko to nie znalazło się na szczycie listy celów tych organów współpracy. Walka z podrabianiem wpisuje się w cel, jakim jest wykrywanie nielegalnego handlu w programach działań OLAF-u. Jednym z zadań OLAF-u jest zwalczanie nielegalnego handlu w drodze umów z ponad 80 krajami. Jego podstawową misją jest ochrona interesów finansowych UE; realizuje on jednak działania towarzyszące wykraczające poza kompetencje finansowe, takie jak koordynacja celna, której podstawą jest rozporządzenie (WE) nr 515/97⁽⁴⁾. Te działania w zakresie koordynacji celnej prowadzone są poprzez ukierunkowanie, ze względu na brak zasobów, produktów, które są groźne dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi oraz dla środowiska.

2.14. OLAF ma znaczne uprawnienia: może prowadzić postępowania administracyjne, zawierać umowy o współpracy administracyjnej z organami celnymi w państwach trzecich, aby lepiej zrozumieć, w jaki sposób podrabiane produkty trafiają do Europy itp. Napotykanie przeszkody wynikają z brakujących i niewystarczających danych, zwłaszcza w kontekście handlu elektronicznego. Urząd ten jest właściwy do zajmowania się importem towarów podrobionych na rynek wewnętrzny, ale dąży do rozszerzenia jego uprawnień na podrabianie wewnątrz europejskie. W 2021 r. jego zasoby ludzkie wynosiły 371 osób. Jednak dział operacyjny i dochodzeniowy składa się z 3 osób pracujących nad papierosami i od 4 do 5 osób zajmujących się produktami niebezpiecznymi, tj. łącznie od 7 do 8 osób. Urząd stracił 64 stanowiska na rzecz nowej instytucji prokuratora europejskiego.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 515/97 z dnia 13 marca 1997 r. w sprawie wzajemnej pomocy między organami administracyjnymi Państw Członkowskich i współpracy między Państwami Członkowskimi a Komisją w celu zapewnienia prawidłowego stosowania przepisów prawa celnego i rolnego (Dz.U. L 82 z 22.3.1997, s. 1).

2.15. EKES ubolewa nad ograniczonymi zasobami OLAF-u przeznaczonymi na podrabianie towarów, z którym wiąże się wiele przepływów i nielegalnego handlu. Wzmocnienie zespołu zajmującego się podrabianiem byłoby przydatne w celu zwiększenia skuteczności obecnych działań, zwłaszcza gdyby zadania te zostały rozszerzone na wewnętrzne przepływy podrabianych towarów.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.8

2.16. W najnowszym sprawozdaniu Komisji Europejskiej w sprawie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w państwach trzecich opublikowanym w maju 2023 r. ⁽⁵⁾ określono priorytetowy wykaz państw, na których UE powinna skoncentrować wysiłki na rzecz bardziej skutecznej ochrony praw własności intelektualnej. Źródłem głównych przepływów podrabianych produktów importowanych do UE są Chiny i Hongkong, które znajdują się w centrum zainteresowania Europy ⁽⁶⁾. Indie i Turcja są również głównymi krajami produkcji lub tranzytu towarów podrobionych, w których egzekwowanie praw własności intelektualnej jest problematyczne. Inne kraje w Azji, Afryce lub Ameryce Południowej są także w dużej mierze odpowiedzialne za handel towarami podrobionymi.

2.17. Ochrona praw własności intelektualnej musi być uwzględniona we wszystkich umowach dwustronnych podpisanych przez państwa członkowskie i Unię Europejską.

2.18. Ponadto należy uwzględnić wysiłki niektórych krajów trzecich na rzecz zwalczania podrabiania towarów, na przykład poprzez pomoc rozwojową. EKES zwraca uwagę, że europejskie przedsiębiorstwa mają obowiązek przestrzegać praw człowieka i powstrzymać się od współpracy z partnerami, którzy są winni pracy przymusowej niektórych grup ludności.

3. **PROPONOWANE ZMIANY DO WNIOSKU USTAWODAWCZEGO KOMISJI EUROPEJSKIEJ (Przyp. tłum.: tekst dokumentu Komisji jest dostępny tylko w j. angielskim, poniższe tłumaczenie ma zatem charakter wyłącznie informacyjny)**

Zalecana poprawka 1

powiązana z zaleceniem 1.2

Tekst proponowany przez Komisję Europejską Punkt 42	Poprawka EKES-u
<p>Zapewnić przyznanie odpowiednich odszkodowań</p> <p>42) Zachęca się państwa członkowskie do zadbania, aby w procedurach egzekwowania praw własności intelektualnej podmioty praw autorskich mogły otrzymać odszkodowanie dostosowane do faktycznie poniesionej szkody obliczone przy użyciu metody uwzględniającej wszystkie jej aspekty, w tym:</p> <p>a) odszkodowanie za uszczerbek moralny poniesiony przez podmiot praw autorskich;</p> <p>b) odszkodowanie pokrywające koszty związane z poszukiwaniem i identyfikacją ewentualnych czynności stanowiących naruszenie praw własności intelektualnej;</p>	<p>Zapewnić przyznanie odpowiednich odszkodowań</p> <p>42) Zachęca się państwa członkowskie do zadbania, aby w procedurach egzekwowania praw własności intelektualnej podmioty praw autorskich mogły otrzymać odszkodowanie dostosowane do faktycznie poniesionej szkody obliczone przy użyciu metody uwzględniającej wszystkie jej aspekty, w tym:</p> <p>a) odszkodowanie za uszczerbek moralny poniesiony przez podmiot praw autorskich;</p> <p>b) odszkodowanie pokrywające koszty związane z poszukiwaniem i identyfikacją ewentualnych czynności stanowiących naruszenie praw własności intelektualnej;</p>

⁽⁵⁾ https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-releases-its-report-intellectual-property-rights-third-countries-2023-05-17_en.

⁽⁶⁾ Aby zrozumieć, skąd pochodzą podrobione towary i związane z nimi koszty dla państw członkowskich, zob. np.: https://www.oecd.org/en/publications/2021/06/global-trade-in-fakes_f64665b3.html.

Tekst proponowany przez Komisję Europejską Punkt 42	Poprawka EKES-u
c) odszkodowanie obejmujące zapłatę odsetek od należnych kwot.	c) odszkodowanie obejmujące zapłatę odsetek od należnych kwot. <i>W tym celu zachęca się państwa członkowskie do zastanowienia się nad kwestią wyceny aktywów własności intelektualnej.</i>

Uzasadnienie

Niskie odszkodowania zniechęcają zbyt wiele poszkodowanych przedsiębiorstw do działania.

Bruksela, dnia 23 października 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE